
İNCELEME

Okçuluk Üzerine ve Eski Okmeydanı Fotoğrafları

Review: On Archery and Old Okmeydanı Photographs

FATİH ERKOÇOĞLU*

Okçuluk son zamanlarda ülkemizde yaygınlaşmaya başlayan oldukça önemli bir ata sporudur. Şimdi spor diyoruz, fakat okçuluk geçmişte atalarımızın savaşları kazanmasına yardımcı olan belki de en önemli faaliyet idi. Hz. Peygamber (sav)'in de atıcılığı/okçuluğu vurgulayan hadisleri bu silahın öneminin atalarımızca çok daha erken dönemlerde farkına varıldığını göstermektedir.

Ateşli silahların geliştirilmesi, zamanla okçuluğu geri plana itmiş, hatta unutturmuştu. Atalarımızın yaptıkları ve geliştirdikleri yay ve okların nasıl yapıldıkları unutulmuş olup bugün eski kitaplardan okumak suretiyle, eski yaylar yeniden imal edilmeye çalışılmaktadır. Ülkemizin birçok şehrinde okçuluğa gönül veren insanlar, canhıraş bir gayretle bu sanatı yeniden diriltmenin tatlı heyecanını yaşamaktadır. Bu mealde acizâne birkaç yıldır kemankeşlikle uğraşan birisi olarak -ki henüz yay yapımı hususunda fazla bir gayretim olmadı- birkaç yıldır üyesi olduğum Altınyay Okçuluk Derneği olarak muhtelif şehirlerde okçuluğun tanıtımında görev almakta, *Hz. Peygamber ve Atıcılık (Okçuluk)* üzerine konuşmalar yapmaktayım.

Diğer taraftan en azından eskiye dair kitaplarımız ve dergilerimizde bu sanata dair bulabildiğimiz malzemenin -ki bu malzemenin büyük miktarı Arapça ve Osmanlıca'dır- dilimize aktarılması ve latinize edilmesinde karınca misalince bir katkı sunmak adına Tahiru'l-Mevlevi'nin *Mahfel Dergisi*'nde çıkan "Davut Paşa Kışlası Önünde Ok Atışı"¹ başlıklı

---

* Doç. Dr. | Yıldırım Beyazıt Üniversitesi İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi Tarih Bölümü

¹ Yazının ilki (Mahfel 1338 (1922), 1341 (1925), III, aded 27, s. 94-98 sayfaları arasında yer

iki adet yazısını latin harfleriyle siz okuyucularımıza sunmaya karar verdim.

Tahiru'l-Mevlevi'nin 90 küsur yıl önce yazdığı okçuluğa dair bu metin, aslında günümüze çok hitap etmektedir. Onun o dönemde şikayet ettiği hususlar hala devam etmekte olup bizler daha yeni yeni bu ata sporuna ilgi duymaya başlamaktayız. Bu sporun icra edildiği bilhassa Okmeydanı başta olmak üzere mekanlar, okçuluğa dair malzemenin temini, ok ve yay yapımı gibi hususlar noktasında önemli bir mesafe alınamadığı aşıkardır. Bu ata sporumuzun idarecilerimiz ve halkımız nezdinde yeniden ilgi görmesi dilek ve temennisiyle sizleri 90 sene öncesi İstanbul'una bir geziye çıkmaya davet ediyorum.

Son olarak birbirinin devamı olan bu iki metnin arkasından ise gayretkeş, çalışkan bir kitap dostu olan ağabeyim, hocam Dr. Abdullah Demirci'nin Ankara'daki bitpazarlarını gezerken, bulduğu ve satın aldığı İstanbul Okmeydanı'na dair fotoğraflar ek olarak verilecektir. Fotoğrafları kimin çektiğini bilmiyoruz. Fakat bazı fotoğrafların arkasında Osmanlıca yazıyla küçük notların yazıldığı görülmektedir. Belki de bu fotoğraflar 50 ya da 60'lı yıllarda henüz Okmeydanı'nda büyük değişimin olmadığı dönemlere ait. Fotoğraflardan anlaşıldığı üzere henüz yapılaşma yeni yeni kendisini gösterirken mezar ve menzil taşlarının da varlıkları görülebilmektedir. Bölgede müteakiben daha hızlı bir yapılaşma ortaya konulacak ve bu fotoğraflardaki tarihi eserler, binaların temellerine gömülecektir. Okmeydanı'na ait bu mezar ve menzil taşlarının siyah beyaz fotoğraflarını paylaşmakla, önemli bir kültür varlığınıza dair malzemenin unutulmaması ve kayda geçirilmesi adına oldukça mühim bir katkı sunmuş olan Dr. Abdullah Demirci'ye şükranlarımı arz etmek isterim.

Dâvut Paşa Kışlası Önünde Ok Atışı

Esliha-ı nâriyenin (ateşli silahlar) icadından evvel, hatta tekemmülüne kadar her kavmin, yay idman ve istimaline ne kadar ehemmiyet verdiği malumdur.

İnsanların dünyevi ve uhrevî her dürlü menâfi-i ve fevâidini cami

---

alırken diğer yazı ise Mahfel 1338), 1341, cilt III, aded 28, s. 91, 92 sayfalarında bulunmaktadır.

olan müslümanlık da bu hususda vasâyâ-yı müşevvikada (teşvik edici nasihat, ihtar) bulunmuştur.

Arapların, ok, yay, mızrak, harbe, kılıç ve kalkandan ibaret silahları içinden en ziyade ok yay teallüm ve idmanını aleyhi's-salât ve's-selâm efenfimiz tavsiye buyururdu. Çünkü: O vakit bu iki silah, alât-ı sâireden ziyade işe yarar onlara nispeten bu günkü tüfengin yerini tutardı. Zât-ı akdes-i Nebevîyye'nin (zevrâ, safrâ, şûhat, ketûm, seddâde) isimli altı yayı ve kâfur namında bir tirkeşi bulunduğu siyer kitaplarında muharrerdir.

Remy ve rumâtın fezâili hakkında birçok hadis-i şerif rivayet edilir. Bunlardan 40 tanesi, Ebû Eyyûb el-Ensârî cami-i şerifi imamı Abdullah Efendi tarafından cem' ve Türkçe'ye şerh olunmuştur.

Abdullah Efendi merhmun *Tezkiretü'r-Rumât* tesmiye etmiş olduğu eser (İ'dâd-ı kuvvet, kuvvet hazırlama) hakkındaki hadis ile başlar. Abd-ı âcizde o hadis-i şerifi vaktiyle tercüme ederek (İ'dâd-ı kuvvet) serlevhalı bir makale yazmış, Sebilürreşâd Mecmuası'nın 269 uncu nüshasıyla neşr eylemişim.

Orada hikaye edildiği vechile *Tezkiretü'r-Rumât* risâlesi, Sultân Mahmûd-ı Sâni'nin Kahvecibaşısı, muahharan Evkâf Nâzırı olan Mustafa Kânî Efendi tarafından yazılan *Telhisu Resâili'r-Rumât* kitabına teberrüken nakl edilmiş, ok ile yayın atılmasıyla beraber yapılmasına dair ve okçuluğa müteallik sair malumat verilmiştir.

Mustafa Kânî Efendi 1251 (1835-36) senesi, Mahmud-ı Sâni'nin maiyyetinde Okmeydanı'nda bulunurken telakkî edildiği irâde mucibince yazdığı o kitapta: "Fâtih Sultân Mehmed Han Hazretleri Edirne'den ibtidâ hâlen meydan-ı tîrendâz olan Kâsım Paşa Semti'nin üstündeki ok meydanı mahalle nüzul ve ol mahalden nail fütûhât teysîr Rabbi'l-ibâd olup.. Ğuzât-ı İslâm'a 3 gün.. İcrâ-yı sünnet Hazret-i Seyyidü'l-Enâm için remy-i sihâm ettirdiklerin seyyâh zemin ahhâr, cerîde-i asârında müfassalan tahrir etmiştir. Sahibu'r-Risâle Abdullah Efendi'nin tahkîk ve tahrîrine nazaran maiyyet-i Fâtih'de bulunan ulema ve meşâyih ve bâ husus Ak Şemseddin kuddise sırrahû hazretlerinin keşf ve irâde ve ifâdeleriyle meydân-ı mezkûr remy-i sihâma tahsîs ve hududiyle aklâma kayd olunup fermân i'tâ olduğu ve devlet-i İslâmiyye-i ebed-karârın

zuhûrunda kevkebe-i İslâmiyye'de esliha-i selâsedden mureccehi tîr u kemân olduğuna mebnî hâlâ iclâs-ı neşîn taht-ı devlet-i İslâmiye olan şevketlü azametlü kudretlü kerâmetlü efendimiz es-Sultânü'l-Ğâzî Mahmûd Hân adli eyyede'llâh hazretlerinin bi-tevfik Allâh Teala bu fenn-i şerife riâyet-i şehinşâhîlerinde fûtûr buyurmadıkları cümlelerin malumu ve manzurudur." der ve seyyâh-ı zemîn-i ahbâr tabiriyle Evliya Çelebî ima eder ki Çelebî de *Seyahatnâmesi*'nin birinci cildinde şu malumatı verir:

Tekiyye-i tîrândâzân Fâtih binasıdır... Haftada iki gün ğuzât-ı Müslimîn ile gelüp ok atarlardı. İşte o asırda kemânkeşân ve tîrândâzânın sohbetlerine mahsus bu tekiyye bina olunmuştur. Sonra Sultan Bâyezid-i Velî dahi yaycı olduğundan kemânkeş, hattât şeyh hazretlerinin teşvi-kiyle bu zaviyeyi tevsî' etmiştir. Badehû murûr-i eyyâm ile tekiyye câbecâ (yer yer) münhedim (yıkılmış) olmuştur. Sultan Murâd-ı Râbî dahi tîrândâz olduğundan musâhib silahdâr Mustafa Paşa'yı tamir ve termimine memur etmiştir. Tarihi: "Himmet-abâd cedîd oldu binâ-yı tekiyyegâh"

Hadîkatu'l-Cevâmî'de "Ok meydanı mescidi, fi'l-asl bânisi Ebû'l-Feth Sultân Mehmed Hân Ğâzî olup sonra sultan Bâyezid Hân-ı Velî hazretleri müstakil vakf tayin ile tekiyye ve matbah bina eyleyüb daha sonra mülûk ve vüzerâ ve sâir bazı ashâb hayır vakfına zamm ile taamını teksîr ve mahallini tevsî' eylemiştir" dedikten ve minberini 1035 (1625-1626) de Gürcü Pehmet Paşa'nın vaz' eylediğini, 1127 (1715)'de Sultân Ahmed-i Sâni'nin tecdîd ettirdiğini, minaresini 1184 (1770)'de Kâdı Asker mahdarı Hâcî Ebûbekir Ağa'nın, tekiyye ve camii 1234 (1818-1819)'de Mahmûd-ı Sâni'nin tecdîden yaptırdığını ifade ettikten sonra şu izahâtda bulunuyor:

Etrafında kemânkeşlerin taşları vardır ki ekseriyetin tarihleri üzerinde yazılmıştır. Hatta Tozkoparan Ahmed Ağa merhûmun taşında bu beyit yazılmıştır:

Sahibu'l-menzil fi'l-meydân

Ellezi ismehû Tozkoparan

eş-Şeyh alâ'l-marûf bi İdris er-Reis el-meşhûr bi-Muhtefi-i Bayrâmî dahi meydân-ı mezbûrun aşâğı tarafından tersâne verâsında medfundur.

1024 (1615) tarihinde vefat etmiştir.² Füzelâ-yı şöhret-şi'âr'dan Ayasofya-yı Kebîr vaizi Fâzıl Süleyman Efendi dahi 1134 Rebiu sânisinde ondördünde (1 Şubat 1722) rihle-dâr-ı bekâ etmekle meydân-ı mezbûr mekâbirine defnolunmuştur. Ve sâir mekâbir-i meşhûre çoktur ve padişâhân-ı eslâfın asâr-ı kesîreleri olup alâ'l-husûs Sultân Selîm Hân-ı Sâlis hazretlerinin taşları vardır. Ve Sultân Mahmûd Hân-ı Sâni efendimiz hazretleri 1233 senesi Cemaziye'l-ahirenin beşinci salı (12 Nisan 1818) günü kabza aldıkları esnada âlî bir ziyafet tertip olunup Gümrükcü bulunan Eğinli Osman Ağa ziyafet emîni nasb olunmuş ve cümle kemânkeşâna alâ merâtibihim taraf-ı şâhânedan atıyyeler ve boğçalar ihsân kılınmıştır." Kemânkeşler tekiyyesi ve müstemilatı, cennet-mekân Abdülaziz ve Abdülhamid hanlar zamanında .... cem'ân dört tamir görmüş ise de tamir-i ahîr esnasında meşrûtiyet ilan edilerek emr-i termîm nâ-tamâm kalmış, harb-i umumî sırasında tekiye, cami, meydân odası, matbah ve kasr-ı Hümâyûn yanıp bir yığın enkaz haline girmiş, sonra o enkazı da evkaf nezareti bi'l-müzâyede satmış, orada hüccet-i kâime gibi dikilip duran bir minarenden başka o me'ser-i mefâhir nâ-bûd olup kitmiş, hatta ok atmak için vakf ve tahsîs edilmiş olan sâha-i vesî'a şunun bunun elinde kalup sebze bostanlarına inkilâb eylemiş! Orası öyle olunca eskiden kalma, yahut yeniden heveskâr birkaç kemânkeş içinde remyu sihâma kabiliyetli yer taharrisine (araştırma) mecburiyet hâsıl olmuş. Evet, kemânkeşlik müntesib ve muhiblerinden bazı zevât, geçenlerde Çamlıca taraflarında ok atmışlardı. Bu defada Topkapı haricinde Davut Paşa Kışlası civarına gitmeye karar vermişler. Endâht (talim) esnasında bulunmak için beni de davet ettiler. Ma'a't-teşekkür icâbet gösterdim. Temmuz'un 14. cuma günü öğleden sonra idi ki Galata Mahkeme-i Şerriyesi Kâdı Müşâvir-i muhterimi Muhtâr Molla Beyefendi'nin refakatinde olarak Davut Paşa Kışlası'na çıkan yokuştaki tırmanıyor, gördüğüm yanık ve yıkık mebnânin verdiği teessürât ile:

Belâ-yı aşk ile yanmış yıkılmışsın yekser (baştan başa)

Nedir bu hâl-i harâbın vatanmısın a gönül!

beyt-i harabımı yâd ve inşâd ediyordum.

Kubbesinin kurşunları sıyrılmış, duvarının mermerleri dökülmüş

² Geniş bilgi için bkz. Nihat Azamat, "İdris-i Muhtefi", *DİA*, XXI, 489-491.

ve galiba birkaç sene evveline gelinceye kadar cephanelik olmak üzere kullanılmış, muhîb (korkutucu) bir binanın yan tarafında ve birçok fırtınaya göğüs germiş, fakat bu sefer dallarının altına gölge yerine hü-zün sermiş olan birkaç ağacın sayesinde oturduk.

Yabancı ayakların çekinmiş olduğu o topraklar üstünde bir kaba hasır ile iki üç tane (beglik: yünden yere serilen kaba örtü) atılmıştı ki bunlar da leîm bir düşmanın pençe-i taarruzundan o harâb kışlanın yaralı sinesine ilticâ eylemiş bulunan zavallı muhâcirlerin eser-i ikrâmı idi.

Biraz istirahatı müteakip, karşıda ve birbirinden sekiz on arşın uzakta dikili iki taş gösterdiler, birinin (menzil) diğ erinin (ayak) taşı olduğunu haber vermekle okun atıldığı yerdeki nişana (ayak taşı) düş-tüğü yerdekine (menzil taşı) denildiğini söylediler.

Taşların yanına gittim. Zamanın nâhun (tırnak) tahribi ile silinmiş ve bozulmuş olan kitabelerini okumaya çabaladım. Kıraat edebildikle-rimi yazıyorum:

Birinci taşın kitabesi;

Hazret-i Sultân Mehmed Hân...

Padişâh-ı dîn ve zill-i müste'ân

Fâtih-i Egri ve tâbur-ı metîn³

Şâh-âlem-i sürûr-i sâhip-kırân

Bu fezâ-yı dil-küşâyı (kalbe ferahlık veren) seyr edup

Devlet u şânıyla ol cihân

Kavs.... gibi menzil kılub

Kabzasına aldı bir zerrîn kemân

Tîr-i maksûdi o dem pertâb (uzun mesafeli menzil oku) idub

Şast-i⁴ pâkinde o tîr-i cân sitân (can alıcı)

.....
.....

³ Tabur veya istabur, tabir-i kadimimizce tahassun-gâh demektir. Düşman, ordusunun etrafını hendek çevirmekle veya başka suretle muhafaza eyledikde tâbur kurdu derler imiş. Tarih-i Devlet-i Osmâniyye, Abdurrahman Şeref Bek.

⁴ Şast: altmış, kemankeş zihgiri, şast almak: nişan almak

Ya ilâhi Sa'd u Vakkâs-ı Veli

Dest-gîr (yardımcı) ola o şâha her zemân

.....

.....

Yemen ikbâliyle hûş tarihtir

Menzil-i şâhı bu sultânî nişân

İkinci taşın kitabesinden yalnız şu tarih beytini okuyabildim:

Hâfızâ denildi çün ayak taşı tarihidir

Menziline konu Sultân Ahmed'in ayak taşı

Demek ki Mehmed-i Sâlis ve Ahmed-i Evvel gibi iki padişahımızda buraya gelmiş ve buradan ok atmış, yani bilmeyerek geldiğimiz bir yer, esâsen remy mahalli imiş.

Ok atacak olanlar -isimleri huruf-i hecâ sırasıyla yazılan- şu zâtlar idi:

İbrahim Bey, Özbekler Şeyhi Necmeddin Efendi (Özbekkangay 1903-1971), Ahmed Nuri Bey, Bâhir Bey, Hafız Ahmed Bey, Hafız Kemâl Efendi, Abdülkadir Efendi, Necmeddin Efendi⁵, Vakkâs Bey binaen aleyh yaylar, siperler, zihgirler torbalardan, oklar da kandillerden çıkarıldı.

Vakkâs, İbrahim ve Bâhir beyler, aslen kemânkeşzâde olduklarından kendilerinde eski ve pek kıymetdâr yaylar vardı. Şeyh Necmeddin Efendi'de ise Sultân Abdülaziz Hân'a mensûp olduğu mervî bir yay bulunuyordu. Yaylar, iki ucundan tutulup, diz yardımıyla tersine kıvrılarak çilelere takıldı.

Abdülhalim Ağa'nın meşhur Hicâz bestesinin meyânhânesini teşkil eden:

Çile-i suhten çeker her dem kemân-ı ebruların

Âferin erbâb-ı aşkın kuvvet-i bazusuna

beytinde işitildiği vechile kiriş makamında yaya takılan ve birkaç kat

⁵ Mehmed Necmeddin Okyay (1883-1976), hat, ebru ve kitap sanatları üstadı. Vakıf arazisi olan Okmeydanı'nın 1920'de, ikincisi 1940'da olmak üzere satışını Devlet Şurası'na kadar takip ederek engelledi. M. Uğur Derman, "Okyay, Mehmed Necmeddin", *DİA*, İstanbul 2007, XXXIII, 344.

ibrişimden ibaret olan gergiye (çile) diyorlar. Fâriside ona zâ'nın kesri, hâ'nın sükunuyla-(zi) tabir edilir. Hazret-i Mevlâ'nın (Molla) "Kavim suya kandığı halde ben doymadım. Dünyada benim yayıma layık bir çile yok" meâlindeki:

Rîg zi âb sır şod men ne şodem zihî zihî

Lâyık-ı in keman-ı men nîst der in cihân zihî

beytinde olduğu gibi.

Sağ elin baş parmağına geçirilen ve çilenin kolay ve sağlamca tutulup çekilmesine hizmet eden halkaya da (zihgîr) nâmı veriliyor, nitekim Fâzıl'ın:

Sîmden⁶ yoksa ki enküştine⁷ zihgîr takup

Pehlivan-ı felek eyler heves-i tîr u kemân

beytinde vaki'dir.

Sipere gelince: Fil dişi, bağa,⁸ som yahut kemik gibi şeylerden mamul beyzıyyu'ş-şekl bir safıha:⁹ üstünde -kalem miktarlarında olduğu gibi- bir yatak var ki atılacak okun ucu bu yatak dahilinde hareket ediyor.

Kandil ise Arapların (ca'be) Acemlerin (tirkeş) Türklerin (ok kuburu) dedikleri mahrût-ı¹⁰ nâkıs şeklinde ağaçtan mamul, üstü celâli ve kakmalı ok mahfazası. Kapağı geniş tarafından açılır ve taksimatlı olan dahilinde müteaddit ok bulunuyor.

Bu defa atılacaklar (menzil oku) imiş. Menzil oku, çam ağacından yapılmış ve mecmu sikleti (ağırlığı) 3-4,5 dirhem olmak lazımlı gelirmiş. Okların başında fil dişi bir uç, gerisinde de (yele) denilen ve kuğu tüyünden, yahut tirşeden imal edilen uç adet kanat var. En nihayetinde ise (göz) tabir olunan ve (Bokum ağacı)ndan yapılan bir (yiv) görülüyor ki oradan çileye tutturuluyor.

Gerek *Telhîsu Resâili'r-Rummât* kitabının beyanına, gerek pek muktedir iki sanatkar olan İbrahim ve Bâhir beylerin ifadesine göre ok

⁶ Gümüş, fıdda

⁷ Parmak

⁸ Kurbağa ve kaplumbağa envaından hayvanât-ı muhtelifenin ism-i umumisidir.

⁹ Yassı ve düz yüz, tahta halinde maden, sac.

¹⁰ Altı dairevi ve üstü, sivri çeker kilesi gibi şekli mücessem.

ve yay imali, pek dakik ve müşkil bir iş imiş, hatta bir yayın kullanılmak üzere ele alınabilmesi ancak altı ayda mümkün olurmuş. Tevekkeli (iyi iş altı ayda çıkar) demezler.

İstanbul'da (Okçular başı) denilen ve Bâyezid Meydanı'ndan çarşı kapısına giden caddenin Bâyezid'den itibaren sağ tarafından yüksekçe ve genişçe bir dükkan vardı ki yakın zamanlara kadar orada Hâfız Efendi nâmında bir okçu oturuyordu.

O çarşının son sanatkârı olan bu adem, okçululuğa vakfedilmiş olan o dükkanda meccânen oturuyor ve ok, yay almaya rağbet eden bulunmadığı için çubuk ve sigara ağızlığı imâliyle temin-i maişet ederdi. Vefatını müteakip vevkûf ve meşhur okçu dükkanı kiraya verildi ki bugün altında bir kundura tamircisi, ortasında bir sobacı, üstünde de bir dışı icrâ-yı sanat ediyor!

Bahsimize dönelim.

Kemankeşler hazırlandıktan sonra-rüzgarı arkaya almak üzere-kışlanın önündeki meydana gidilüp denize teveccüh edildi.

(Havacılık) etmek, yani okları bulup düştükleri yeri tesbit eylemek üzere bir iki zât, karşı tarafa gitti.

Tîrândâzânların remy esnasındaki vaziyetlerine dikkat ettim. Yanlış görmedim, yahut unutmadımsa herbiri şu tavırları alıyordu: Vücut, ileride bulunan sol ayağın üstüne yükleniyor. Yayın kabzasından, yani orta yerindeki müşâmbadan yakalayan parmaklar ile sol kol, aşağıdan yukarıya doğru dik tutuluyor. Sağ elin baş parmağı, zihgir ile ve olanca kuvvetiyle çileyi sağ kulağın hizasında geriye çekiyor. Ok ucu, siperin üstündeki yatağın ortasına gelince bırakılıyor ve derhal (yâ Hâk) diye nida ediliyor.

Keskin bir safîr¹¹ ile fırlayan ok, havada gayr-ı ... bir kavs çizdikten sonra düşüyor, karşı cihetten (yâ Hâk) nidasını işiten havacılar da (yâ Hâfız, yâ Allâh) diye eğilerek tahaffuz¹² ediyorlar, biraz sonra taharrîye kalkup oku buldukları gibi mendil sallamak suretiyle işaret veriyorlar.

Menzil oku atanların endahtı (talimi) müteakip (yâ Hâk) diye ba-

¹¹ Islık suretinde ses.

¹² Sakınma, koruma.

đirmalarının en doğru sebebi -bir takım şâirâne tevilata rağmen- havacıları korunmak için ikaz etmek olmalı.

O günkü atışta 470 adımlık mesafeye kadar düşen ok bulunmuştu. Vakian eskiden 800, 1000 hatta 1200 adıma kadar atıcılar olmasına nispetle bu mesafe ehemmiyetsiz gibi görünüyor. Fakat idmansızlık, meydansızlık, imkansızlık ve saire gibi birçok (sızlık) içinde bu kadcık olsun muvaffakiyet, yine epeyce bir şeydi.

Ben kendi hesabıma remy-i vâki' takdir ve atanları tebrik ile beraber kemankeşlik böyle heveskârânî ve mevkûf bir muhassas bir meydanı varken orasının bostan haline getirilmesine ve müntesiblerinin şurada, burada avare-sezâne gezdirilmesine evkâf nezâret-i celîlesinin lâkaydı göstermeyeceğini ümid ederim.

Atışı müteakip görüştüğüm Vakkâs Beyefendi'den öğrendiğime göre: Okmeydanı Tekiyyesi açıldığı zamanlarda irâde-i seniyye ile rûz-i Hıdır'da¹³ küşâd (açılır) edilir, kasımda sed olunur (kapanır) ve pazar ertesi, pençşembe günleri endâht yapılmak üzere o müddet zarfında kırk meydan verilirmiş.

Resm-i küşâdında beheri on iki türlü yemeği havi 40-50, eyyâm-ı sâiresinde aynı elvânda 10-12 sofraya açılarak müntesiblerle beraber muhibler ve zâirlerde it'âm olunurmuş.

Tekiyyenin açıldığı gün nişâna atılır ve birinci olana bir top şâlediye edilirmiş. (Mâ ba'dî var).

Dâvut Paşa Kışlası Önünde Ok Atışı (Geçen nüshadan ma ba'd)

Tekiyyenin şeyhi irtihal ederse kemankeşler içinden en eski kabza sahibi şeyhu'r-rumât olurmuş. Dergahın şeyhden mâ adâ altı kurucusu, altı havacısı, bir vekil-i harcı, bir aşçısı, bir duacısı bir mevlid-hânı varmış.

Bunlardan (havâcıbâşı) berât sahibi olup diğerlerini şeyh tayin edermiş. Mevlid-i şerif de Kapudân-ı Deryâ Küçük Hüseyin Paşa'nın vakfı imiş ki tekiyyenin kapanacağı gün okunurmuş.

¹³ Hayatı sermediye nâil olan İlyâs nebinin lakabıdır. Hıdır İlyas Günü; Hristiyanlarca Corcis nebiye mahsus gün ki nisanın 23. günü olup Teşrin-i Evvel'in 26 sındaki "Rûz-i Kâsım" ile beraber seneyi heman müsavi iki kısma bölerler. Aslı yeşilin günü manasıyla Rûz-i Hızır" olsa gerektir. Zira tam ağaçların yapraklandığı ve ortalığın yeşillendiği mevsimdir.

Şu nâçiz yazıları okuyanlar arasında yapılan atışı da, uzun uzadıya onu yazışı da ihtimal hoş görmeyenler, belki böyle bir teşebbüsü bîfaide telakki eyleyenler bulunmuştur.

O gibilere karşı cevap olmak üzere bundan 10 sene evvel Sebilür-reşâd Mecmuası'na yazdığım (i'dâd-ı kuvvet) ünvanlı makalenin bir kısmını şuraya nakl ediyorum:

Zamanımızda takviye-i beden için (spor) yahut (idman)ın lüzumu vardır diye yurtlar, ocaklar açıldı. Avrupa'nın bilmem neresinde çıkan lastiklerle bol bol top oynadılar. Acibu'ş-şekil serpuşlar giyilip, tavîlu'l-kâme sopalarla yakalanır, uzun uzun gezintiler yapılıyor. Etek dolusu paralar sarfıyla spor elbisesi tedarikine, jimnastik mahalleri inşasına kalkışılıyor. Neticeleri ise Allâhu alem para sarfıyla yorgunluk kazancından ibaret kalıyor. Bu ocaklardaki iştiğâlât-ı tîfilâne, gündeliğe kullanılmasa da arada sırada ecdâdımızın takviye-i bedenine hizmet ettiği gibi hem hadarda hem seferde işlerine yarayan-cirit, lobud, kılıç, kalkan, ok, yay talimleri yapılsa (keçeye kılıç çalmak) (destiye kurşun atmak) idmanları icra edilse idmancılarımız sade top atmasını değil, hem atıcılığı hem uruculuğu, hem kesiciliği öğrenmiş, bununla beraber takviye-i bedende hizmet etmiş olmazlar mı? An'anât-ı eslâfî muhafaza eylemek şerefi de caba! Seyyâh-ı şehîr Abdürreşîd İbrahim Efendi, Japonya'nın her köyünde ok, yay talimhanesi bulunduğunu bunların önünden geçen her japonun orada mutlaka bir ok atmakta olduğu (Alem-i İslâm)ında yazıyor. Japon ordusu, ok ve yay ile mücehhez değil iken koca millet, ecdâdının ananesini terk etmek istemiyor. Acaba bizim derece-i terakkîmize vâsıl olamadılar da onun için mi?

İstanbul'un fethinde Fâtih'in çadır kurduğu, sonrada (meydân-ı tîrândâzân) olmak üzere vakf ettiği bir (ok meydanı) var.

Fâtih'den sonra padişahlar da oraya gitmişler, ok atmışlar, idman yapmışlar, hatta orada bir tekiye bina etmişler, vakıflar tahsis etmişler. Yakın zamanlara kadar bu tekiye açılır ve civarında kemankeşler tarafından ok idmanları yapılırdı. Hakân-ı sâbık (esbak) zamanında bu usûl lağv edilip tekiye kapandı. Maalesef devr-i celîl-i meşrûtiyette de ihyâ ve idâmesi düşünülmedi. Mevsim-i küşâd hulûl ettikçe zavallı dergâhın direv duvarı:

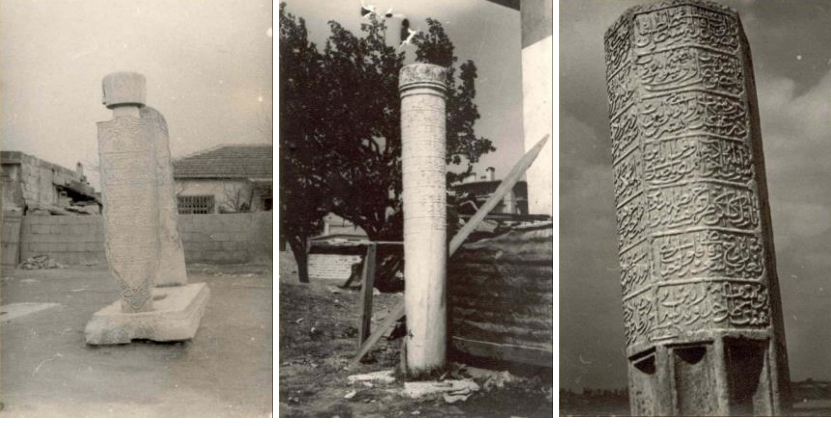
Küşâd-ı gonce-i dil kaldı bir bahara dahi
diye feryâd edip duruyor.

Belki bu nidâ-yı istirhâm evkâf-ı hümâyûn nâzır-ı fe'âlinin kûş-i
(kulak) dikkatine vâsıl olur da o da o hâl-ı metrûkiyetten kurtulur ve
bazı ıslahât ile bir temrinât-ı kadîme meşkhânesi ittihaz edilir.

Şu yazılar, tamam 10 sene evvel yazılmıştı. O vakit ise kamenkeşler
tekiyyesi yanmamış ve meydanı sebze bostanları olmamıştı!

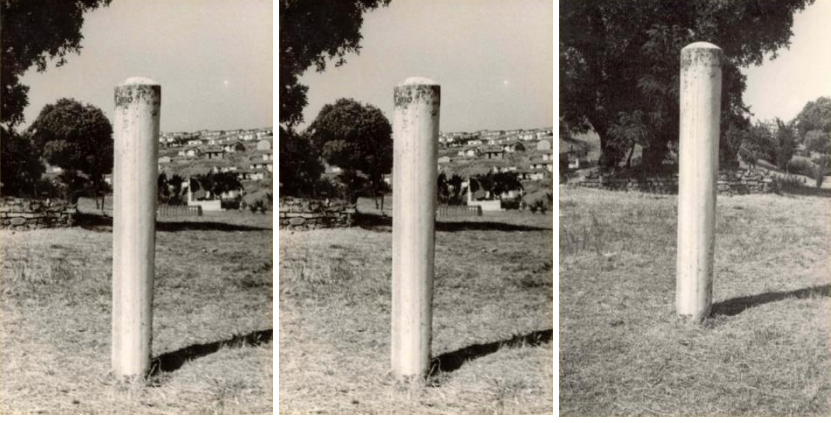
Okmeydanı Eski Fotoğrafları

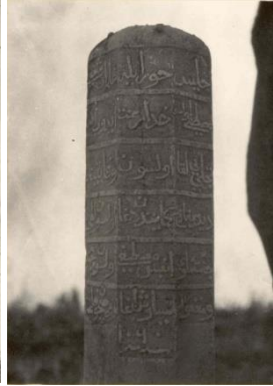
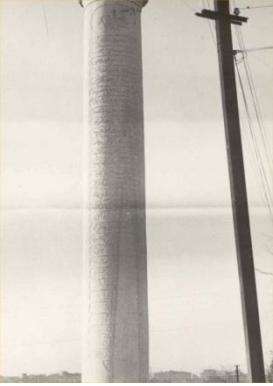

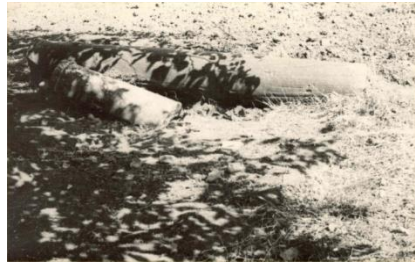
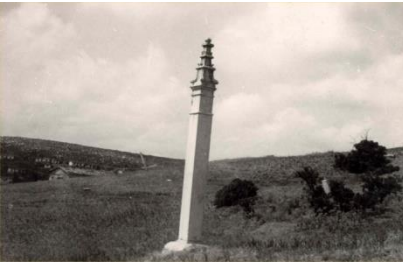

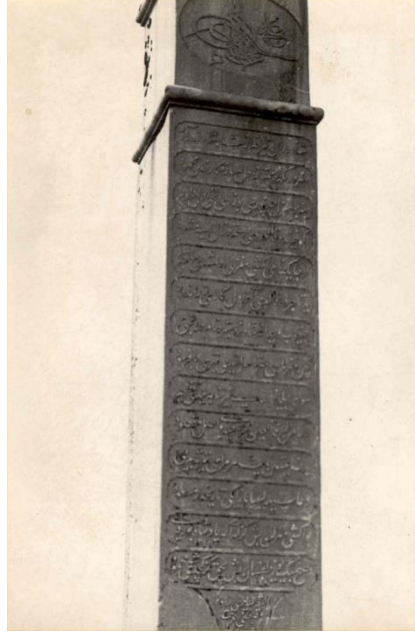

جلد صوم حد
1 / 129
الجامع حافظ ابراهيم افندي والده پاشا كاتبي ^{١٥٩٥} صمد عمره همايون ايني ارشده
١١٤٥ ده ايشاه ابيده محمد علي (الجامع احمد افندي) كتابت من كوره
منصرف اولوب او فخر شيعي ارشاه ١١٦٤ ده وفات ايلدي